

OBSAH

Předmluva	5
Úvod	7
I. Vývoj moření	11
II. Vznik a složení okují	14
III. Theorie moření	25
1. Moření jako chemický pochod	24
2. Moření jako elektrochemický pochod	30
IV. Vývin vodíku a jeho vliv na moření	32
1. Puchýře na povrchu oceli	35
2. Vady způsobené unikajícím vodíkem	34
3. Zhoršení mechanických vlastností materiálu	35
4. Vypuzování vodíku z materiálu	35
5. Množství pohlceného vodíku	36
6. Přímé měření difuze vodíku	37
7. Vliv čistoty kyselin na difuzi vodíku	37
8. Vliv druhu, teploty a koncentrace mořící kyseliny	39
9. Difuze při elektrolytickém moření	40
10. Vliv stavu povrchu	40
11. Vliv složení mořeného materiálu	40
12. Inhibitory	41
13. Požadavky, kladené na inhibitory	42
14. Zkoušení inhibitorů	43
15. Látky přicházející v úvahu jako inhibitory	43
16. Naše úspěšné přísady a jejich použití	44
V. Příprava povrchu před mořením	46
1. Druhy nečistot na povrchu kovu	46
2. Způsoby odmašťování	47
3. Zjišťování kvality odmašťování	49
4. Odmašťování v alkalických roztocích	51
5. Používané odmašťovací alkalické přípravky	53
6. Zařízení pro odmašťování v roztocích P3	55
7. Příprava odmašťovací lázně	55
8. Odmašťování	55
9. Úprava předmětů před odmaštěním a po něm	56
10. Spotřeba oplachové vody	57
11. Odmašťovací stroje	57
12. Bezpečnostní opatření při manipulaci s alkalickými lázněmi	58
13. Odmašťování v organických rozpustidlech	59
14. Rozpustidla používaná v průmyslu	60
15. Způsoby odmašťování v trichlorethylenu a tetřachlorethylenu	62

16. Provozní a bezpečnostní opatření pro práci s tri- a tetrachlorethylenem	66
VI. Popis kyselin používaných pro moření	68
1. Kyselina solná	68
2. Kyselina sírová	69
3. Kyselina fosforečná	70
4. Kyselina dusičná	71
5. Kyselina fluorovodíková	72
VII. Moření v kyselině sírové	74
1. Vliv koncentrace kyseliny sírové při moření	74
2. Vliv teploty při moření v kyselině sírové	77
3. Vliv síranu železnatého v mořicí lázni	80
4. Vliv pohybu lázně při moření	82
5. Zbytky na mořené ploše po moření v kyselině sírové	85
6. Plynné zplodiny, unikající při moření v kyselině sírové	85
7. Lázně používané při moření v kyselině sírové	84
8. Spotřeba kyseliny sírové při moření	84
9. Nasazování a doplňování lázně s obsahem kyseliny sírové ..	85
10. Vylévání opotřebované lázně	86
VIII. Moření v kyselině solné	87
1. Vliv koncentrace kyseliny solné při moření	87
2. Vliv teploty lázně při moření v kyselině solné	88
3. Vliv chloridu železnatého v lázni	89
4. Zbytky na povrchu kovů po moření v kyselině solné	91
5. Plynné zplodiny unikající při moření v kyselině solné	91
6. Lázně používané při moření v kyselině solné	91
7. Spotřeba kyseliny solné při moření	92
8. Nasazování a doplňování mořicí lázně s obsahem kyseliny solné	92
IX. Srovnání mořících vlastností kyseliny solné a sírové	94
X. Moření v kyselině fosforečné	96
1. Způsoby moření v kyselině fosforečné	98
2. Regenerace mořicí lázně	99
3. Úprava po moření v kyselině fosforečné	100
4. Zvláštní případy použití kyseliny fosforečné	100
XI. Moření ve směsích kyselin	101
1. Moření litiny	101
2. Moření legovaných ocelí	102
XII. Jiné způsoby moření	106
1. Moření hydridem sodným	106
2. Moření podle způsobu Efco-Virgo	108
3. Moření v parách chlorovodíku	109
4. Elektrolytické moření	110
XIII. Odrezování	117
1. Vznik rzi	119
2. Elektrochemické základy rezavění železa	121
3. Složení rzi	125
4. Podstata chemického odrezování	125

5. Odrezovací prostředky	125
6. Vlastní odrezování	128
7. Úprava po odrezování	129
XIV. Zařízení mořiren	150
1. Umístění mořiren v závodě	150
2. Úprava a vybavení mořiren	150
3. Klimatisace v mořirně	152
4. Přisun a odsun materiálu	156
5. Práce s kyselinami	156
6. Mořicí zařízení	142
XV. Leptání	155
1. Způsoby leptání	155
2. Činitelé ovlivňující kvalitu leptání	155
3. Příprava povrchu oceli před leptáním	155
4. Krycí vrstva	155
5. Leptací roztoky	156
6. Postup leptání	157
7. Elektrolytické leptání	159
XVI. Chemická kontrola a doplňování lázni	160
1. Způsoby chemické kontroly	160
2. Měření hodnoty pH	161
3. Měření hustoty	162
4. Kontrolní náčiní	162
5. Potřebné roztoky	164
6. Kontrola mořicích lázní	165
7. Stanovení volné kyseliny v mořicí lázni	165
8. Stanovení hustoty lázně	166
9. Zjišťování obsahu železa v lázni pomocí nomogramu	168
10. Rozbor neutralizačních lázní	168
11. Rozbor odmašťovací alkalické lázně s obsahem P5	171
12. Doplňování odmašťovací lázně	172
13. Výpočty při přípravě mořicích lázní	172
14. Kontrola kyselé odpadní vody	174
15. Výpočet obsahu kyseliny ve vzorku odpadní vody	175
XVII. Úprava povrchu po moření	177
1. Zesvětlovací lázeň	177
2. Přenášení mořicí tekutiny do oplachu	178
3. Způsoby oplachu	179
4. Porovnání jednoduchého oplachu s protiproudovým	185
5. Spotřeba vody pro oplach	185
6. Doba nutná pro oplach	186
7. Druh a teplota vody pro oplach	186
8. Neutralizační oplach	187
9. Sloučeniny používané v neutralizačních lázních	189
10. Pasivace a konzervace po moření	191
XVIII. Úprava odpadních vod	195
1. Charakteristika odpadních mořirenských vod	195
2. Škodlivost odpadních vod po moření	197
3. Zneškodňování odpadních vod	199
4. Zneškodnění v průtokových (kontaktních) filtrech	207

5. Zneškodňování v zařízeních obsluhovaných	208
6. Manipulace s kalem	208
7. Skladování neutralizačních hmot	209
8. Regenerace opotřebovaných mořicích lázní	209
8a. Získávání zelené skalice	209
8b. Získávání zelené skalice a kyseliny sírové	210
8c. Získávání monohydrátu síranu železnatého	210
8d. Získávání síranu železitého a kyseliny sírové	210
8e. Získávání kysličníku železitého a kyseliny sírové	211
8f. Získávání elektrolytického železa	211
8g. Získávání různých anorganických sloučenin	211
XIX. Bezpečnost a hygiena práce v mořárnách	213
1. Působení kyseliny sírové na organismus	213
2. Působení kyseliny solné na organismus	215
3. Působení kyseliny dusičné na organismus	216
4. Působení kyseliny fluorovodíkové na organismus	217
5. Působení kyseliny fosforečné na organismus	217
6. Bezpečnostní opatření při skladování a zacházení s kyselinami	218
XX. Moření před chemickými úpravami	222
XXI. Moření před galvanickým pokovováním	227
XXII. Moření před smaltováním	229
1. Příprava povrchu oceli před smaltováním	229
2. Příprava litiny před smaltováním	230
XXIII. Moření před pokovováním v taveninách	231
XXIV. Chyby při moření	235
1. Neodmořené plochy	235
2. Nestejnoměrné moření	235
3. Neodmořená místa v záhybech, dutinách a pod.	235
4. Tmavý povlak po moření	235
5. Tmavé neodmořené skvrny	235
6. Červené body	234
7. Červené nebo rezavé skvrny (nabíhání v různých barvách)	234
8. Hrubý naleptaný povrch po moření	234
9. Velký vývin vodíku při moření	234
10. Bodovité naleptání mořené plochy	234
11. Puchýře vzniklé hlavně při další úpravě (smaltování, pokovování)	235
12. Rezavění svařených předmětů po moření	235
Přílohy	236
Použitá literatura	240
Rejstřík	241
Obsah	246